

Eriävä mielipide parlamentaarisen ohjausryhmän kannanottoon

Perustuslain 10 §:n tarkistamisen valmistelua tukeva parlamentaarinen ohjausryhmä esittää kannanottonaan, että ohjausryhmässä esitelty perustuslain valmistelu voi niiden perusteella edetä hallituksen esitykseksi.

Vaikka esitysluonnos perusteluineen on kehittynyt valmistelun edetessä, eivät palautteen pohjalta tehdyt muutokset riittävällä tavalla ratkaise esitysluonnoksen ongelmallisia kohtia.

Käsitellyssä luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan, että perustuslain 10 §:n 2 momentissa säädettäisiin yleisesti kaiken luottamuksellisen viestin salaisuuden loukkaamattomuudesta. Nimenomaiset viittaukset kirjeen ja puhelun luottamuksellisuuteen poistettaisiin säännöstekstistä. Alkuperäisen säännöksen esitöiden mukaan säännöksen on tarkoitettu suojaavan yleisesti luottamuksellisen viestin salaisuutta viestintämuodosta riippumatta. Muutos ei vaikuttaisi säännöksen sisältöön nykytilaan nähden. Yhdymme tältä osin esitysluonnoksen perusteluihin ja pidämme säännöksen päivittämistä tältä osin perusteltuna.

Luonnoksessa ehdotetaan lisäksi perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momenttien sanamuotojen muuttamista vastaamaan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä tapahtunutta kehitystä. Molemmissa momenteissa käytettäisiin ilmaisua ”rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi”. Myös tämä on perusteltu muutos, joskaan ei itsessään riittävä perustelu perustuslain muuttamiselle.

Esitysluonnoksessa esitetään lisäksi tiedustelutoimivaltuuksien käyttämisen mahdollistamista kotirauhan suojaamissa tiloissa. Perustuslain 10 §:n 3 momenttiin lisättäisiin nykyistä 4 momenttia vastaava rajoitusperuste, joka mahdollistaisi kotirauhan suojan rajoittamisen tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta.

Tunnistamme tarpeen perustuslain 10 §:n muutoksiin siviili- ja sotilastiedustelun uhkiin nähden riittävien toimintatapojen mahdollistamisen osalta ja pidämme esitettyä sääntelyratkaisua lähtökohtaisesti perusteltuna.

Suhtaudumme sen sijaan erittäin kriittisesti esitettyihin muutoksiin ns. uhkaperusteisen rikostiedustelun osalta. Emme sen osalta näe esitysluonnoksessa esitettyjä perusteluja riittävän painavina ja selkeästi eriteltyinä, jotta esitettyjä perusoikeuksien rajoitusta voitaisiin pitää välttämättömänä.

Rikostiedustelun muutosten käyttötarpeita ja kohteita sekä niiden rajoituksia on käsitelty seikkaperäisemmin tällä hetkellä lausuntokierroksella olevassa luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi. Perustuslain muuttamiselle on perustellusti asetettu vaikeutetumpi muuttamismenettely kuin tavallisille laeille. Perustuslain mahdollisten muutosten arvioinnin lähtökohtana on ajatus perustuslain suhteellisesta pysyvyydestä. Sen vuoksi perustuslakia ei tule muuttaa tavallisen lain tasolla esitettyjen muutostarpeiden vuoksi.

Otamme kantaa myös esitettyjen muutosten kiireellisyyteen. Esitysluonnoksesta ja sen perusteluista ei ole luettavissa eikä työryhmän aikana ole ilmennyt riittäviä konkreettisia perusteita, joiden vuoksi perustuslain muutokset olisi välttämätöntä tehdä kiireellisinä. Erityisesti rikostiedustelun kohdalla

esityt perusteet muutosten kiireellisen käsittelyyn ovat riittämättömät. Huomautamme myös, että käynnissä ovat vaalikauden viimeiset valtiopäivät, joten perustuslain muutokset olisi mahdollista saada verrattain nopeasti säädettyä, vaikka ne jätettäisiin lepäämään vaalien yli.

Pidämme välttämättömänä, että mikäli hallitus antaa parlamentaarisessa ohjausryhmässä käsitellyn mukaisen säädösesityksen, tulisi se antaa siviili- ja sotilastiedustelun osalta ja rikostiedustelun osalta erillisinä hallituksen esityksinä. Uhkaperusteista rikostiedustelua koskevat muutokset tulisi siis erottaa omaksi esitykseksi.

Luonnoksessa esitettyjen perustuslain muutosesitysten käsittely yhtenä kokonaisuutena on ongelmallista sekä niiden välttämättömyyden että erityisesti kiireellisyyden arvioinnin osalta, sillä perusteet perustuslain muuttamiselle ja sen kiireellisyydelle ovat siviili- ja sotilastiedustelun ja rikostiedustelun osalta toisistaan eriävät.

Helsingissä 10.3.2026

Atte Harjanne vihr.

Fatim Diarra vihr.